

INTERVIEW Een duik in de geschiedenis van zeven eeuwen uitvoeringen

'Het Stabat Mater blijft tot de verbeelding spreken'

Hannie van Osnabrugge had in 1992 nooit kunnen bedenken dat een koorrepetitie haar leven een nieuwe draai zou geven.

Annemieke Windt
a.windt@mediahuis.nl

Heemstede ■ Ze maakte in januari van dat jaar kennis met het Haarlems Gemengd Koor en kwam in aanraking met het Stabat Mater Dolorosa van componist Joseph Haydn (1732 -1809).

„Ik kende het niet en toen ik thuis kwam, vertelde ik het aan mijn partner. Hij zocht het op in de muziekencyclopedie en we kwamen erachter dat er nog veel meer componisten het Stabat Mater Dolorosa op muziek hadden gezet. We ontdekten in onze cd-collectie een versie van Giovanni Battista Pergolesi (1710 - 1736). Hans zei meteen dat hij alles wilde gaan verzamelen.”

De geschiedenis van het gedicht Stabat Mater Dolorosa gaat zeker zeven eeuwen terug. Het vertelt het verhaal van Maria die aan het kruis rouwt om haar overleden zoon Jezus.

„Ik denk dat het componisten, kunstenaars en zangers wereldwijd zo aantrekt, omdat het een universeel thema is. Een moeder die rouwt op haar zoon, een thema dat in deze tijden van oorlog bijzonder actueel is.”

Van Osnabrugge heeft de geschiedenis van het gedicht en haar avonturen met het Stabat Mater Dolorosa beschreven in een boek: 'Stabat Mater Dolorosa. Een reis door zeven eeuwen muziek' dat onlangs verscheen.

Zoektocht

Haar partner Hans van der Velden hield woord en de verzameling uitvoeringen van het Stabat Mater was geboren. „Hij ploos alles uit, componisten, zangers, dirigenten, bedacht een coderingssysteem om aan te geven welke partijen door welke stemmen gezongen werden.”

Van der Velden en Van Osnabrugge waren geen van beiden muzikaal geschoold. Van der Velden was opgeleid als chemicus en Van Osnabrugge ontwikkelde lesmateriaal voor het volwassen

Hannie van Osnabrugge denkt dat het Stabat Mater tot de verbeelding blijft spreken. FOTO UNITED PHOTOS/PAUL VREEKER

onderwijs. Die ervaring bracht haar drie jaar later op het idee om een website te maken over het Stabat Mater. „Het was een cadeau voor zijn verjaardag. De website was een overzicht van de versies die we toen kenden.”

Het internet bracht hun in contact met Stabat Mater liefhebbers van over de hele wereld. „We kenden toen zo'n veertig tot vijftig componisten die het gedicht op muziek hadden gezet, van een paar minuten tot de versie van Antonin Dvorak (1841-1904) die anderhalf uur duurt.”

Liefhebbers stuurden berichten met andere versies die vervolgens aan de verzameling werden toegevoegd. Ze kwamen ook in contact met de Stichting Stabat Mater die jaarlijks in de week voor Pasen muziekuitsvoeringen organiseerde.

Dat Van der Velden meende dat hij alles wilde verzamelen, blijkt wel uit de naam die hij gaf aan zijn website 'The ultimate Stabat Mater site'. Na zijn overlijden in 2005 besloot Van Osnabrugge verder te gaan met de website. Op dat moment waren er 211 uitvoeringen beschreven.

Het gedicht hielp haar bij eigen eigen rouw. Hannie luisterde naar alle composities die haar partner had verzameld, zo'n 200 inmiddels, en besloot als eerbetoon aan Van der Velden door te gaan met de website. Inmiddels is er een nieuwe versie waarop niet alleen veel informatie staat maar ook van alles te beluisteren valt.

Jacopone da Todi

In haar boek beschrijft Van Osnabrugge haar zoektocht naar de oorspronkelijke dichter van Stabat Mater Dolorosa. Want lange tijd

Boek

Het boek *Stabat Mater Dolorosa. Een reis door zeven eeuwen muziek* van Hannie van Osnabrugge is te koop via de boekhandel, uitgeverij Schaefer en www.stabatmater.info.

werd uitgegaan van Jacopone di Todi, een Italiaan uit de dertiende eeuw het gedicht schreef. Hij werd geboren als Jacopo Benedetti (1230-1306) die na een leven als succesvol advocaat zijn wereldlijke leven achter zich liet en als lekenbroeder door Italië zwerft.

Hij verzet zich tegen de rijkdom van de kerk, waardoor hij vijf jaar in de gevangenis doorbracht. Tegenwoordig wordt deze toedracht betwijfeld, en wordt gedacht dat Johannes Fidenza (1221-1274) of John Peckham (1230-1292) het gedicht geschreven heeft.

De stand staat inmiddels op 310 uitvoeringen en Van Osnabrugge weet dat het niet gaat lukken om alle uitvoeringen in haar collectie op te nemen. „Niet van alle uitvoeringen is een opname gemaakt.”

Black metal

Ook niet van de uitvoering van het Haarlems Gemengd Koor waarin ze zelf meezong. „Er worden ook nog steeds nieuwe uitvoeringen gemaakt.” Er zijn klassieke werken, zoals dat van Pergolesi, waarin de barok doorklinkt. Maar zelf een black metal-groep, Anorexia Nervosa waagde zich eraan.

„Er zijn ook moderne composities met invloeden van jazz en dans.” Wie even online zoekt naar verschillende interpretaties van het gedicht, vindt ook het bijna swingende Stabat Mater Dolorosa van Karl Jenkins. Van Osnabrugge kan zelf geen favoriet noemen. „Dat hangt af van de dag en mijn stemming. Ik vind die van Avrö Pärt heel mooi en die van Dvorak.”

Het is een universele pijn van een moeder die haar kind verliest